

De moedertaal en haar vijanden

geven. Bovendien hadden de leerlingen al even weinig zin om ze te leren. We waren getuige van een nationale intellectuele sabotage, een getimporeerd passief verzet, ongepland, evident. De aardrijkskundige, geschiedenis en literatuur van de Sovjetunie werden gedoceerd met hetzelfde gebrek

We beëindigen deze verkenning van meertaligheid in Europa met de persoonlijke visie van drie Europeanen. Ze zijn meertalig, maar elk op hun manier verschillend.

Agota Kristof werd in 1935 geboren in Hongarije. In 1956 belandde ze in Zwitserland als vluchteling. Ze leerde er Frans en begon te schrijven: eerst voor het theater, later in boekvorm. Het uitreksel hieronder komt uit haar autobiografie *L'Alphabète*. Het boek verscheen in 2004 en is geschreven in het Frans.

In het begin was er maar één taal. Deze taal bestond uit objecten, dingen, gevoelens, kleuren, dromen, brieven, boeken, kranten.

Ik kon me niet voorstellen dat er nog een andere taal bestond. Dat iemand anders ook maar één woord kon uitbrengen dat ik niet zou begrijpen. Iedereen sprak dezelfde taal: in mama's keuken, op papa's school, in de kerk van oom Guéza, op straat, in het hele dorp en zelfs in de stad van mijn grootouders. Niemand droomde ervan dat er een andere taal bestond. Er werd gezegd dat de zigeuners, die

in de eerste uitthoecken van de stad leefden, een andere taal spraken. Ik dacht dat het niet echt een andere taal was, maar veel eerder een gemaakte taal die ze enkel onder elkaar spraken. Net zoals mijn broer Yano en ikzelf spraken als we niet wilden dat onze oudste broer Tila ons verstond. Ik dacht dat de zigeuners dit deden omdat ze speciale glazen hadden in de kroeg in de stad. Hun eigen glazen – want niemand wou drinken uit een glas waar een zigeuner uit had gedronken.

Ze vertelden ook dat de zigeuners kinderen stalen. En wanneer we langs hun lemen huizen passeerden en kinderen buiten zagen spelen, vroegen we ons waarom ze anderemans kinderen stalen. In elk geval, toen de zigeuners naar de stad kwamen om handgemaakte potten of geweven manden te ver-

kopen, spraken ze 'normaal'. In onze taal dus. Toen ik negen was, verhuisden we. We gingen wonen in een grensstad, waar zeker een kwart van de bevolking Duits sprak. Voor ons Hongaren was het een erg lege taal. Ze deed ons denken aan de Oostenrijkse overheersing en het was ook de taal van de vreemde militairen die in die tijd ons land bezetten.

Een jaar later werd ons land opnieuw bezet door buitenlandse strijdkrachten. Het Russisch was intussen een verplichte taal op scholen en alle andere vreemde talen werden verbannen. Maar niemand kende Russisch. De taalleerkrachten die Duits, Frans en Engels gaven, volgden een stoomcursus Russisch van zeven maanden. Maar dan nog kenden ze de taal niet echt en wilden ze er eigenlijk ook geen les in geven. Bovendien hadden de leerlingen al even weinig zin om ze te leren. We waren getuige van een nationale intellectuele sabotage, een getimporeerd passief verzet, ongepland, evident. De aardrijkskundige, geschiedenis en literatuur van de Sovjetunie werden gedoceerd met hetzelfde gebrek